

Capítol 4

Edats mitjanes (600dC - 1450dC)

Pobles lliures comunals empoderats

Inici d'una nova època	2
La desaparició de la moneda	2
Seqüeles de l'esclavitud	3
Auge del comerç i fusió amb la religió	3
El món musulmà i orient	3
Índia: autonomia i autosuficiència municipal jeràrquiques	3
Xina imperial mercantil i anti-capitalista i anti-legalista	4
Mon Islàmic: mercat lliure anti-estatal i legalista	5
Europa comunal, feudal i anti-mercantil	6
La debilitat del feudalisme i del comerç europeus	7
Cristianisme medieval radicalment anti-comercial	8
L'esclatxa dels "nostres jueus" per la usura	9
El mite de les aventures de cavalleria	9
Europe is different	10
El virus del capitalisme	10
L'origen de la corporació	11
El cim de poder popular	11
Conclusions + capítol següent	11
Referències	12
Principals	12
Ampliació	12

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

Inici d'una nova època

Les edats mitjanes comencen amb la caiguda dels violents imperis de l'Edat Axial a China, India, Orient mitjà, i Mediterrani. Les ciutats es desintegren i la població es re-ruralitza. Els Estats no desapareixen completament però el seu poder es torna marginal, perden la capacitat de fer complir el pagament dels deutes, encunyar moneda i mobilitzar grans exèrcits. També la capacitat de mantenir l'esclavitud.

Les religions radicals que s'havien gestat durant l'Edat Axial assumeixen el poder, i els sacerdots desplacen als militars (noblesa), com a les primeres civilitzacions urbanes. Aquesta vegada però, no com a caps d'estat sinó com a líders de comunitats (pobles) i protectors del poble respecte a les ànsies de poder tant de la noblesa/estat com de mercaders i usurers. Apareixen les Universitats Independents, institucions característiques de les Edats mitjanes.

Per a la immensa majoria de la població les edats mitjanes van suposar una millora de la qualitat de vida abismal respecte a la violència extrema de l'Edat Axial. Per els serfs la càrrega d'haver de mantenir a un grapat de nobles i clergues, amb una millor tecnologia agrícola, més productiva, suposava una càrrega molt menor que haver de mantenir les grans ciutats de l'Edat Axial. Encara més: molts pobles, especialment a Europa, van ser altament independents del jou de la noblesa i el clergat, i es van organitzar de manera comunal.

La desaparició de la moneda

Graeber observa com pràcticament desapareix de la circulació de moneda física. Una mostra clara de la poca importància de la moneda en els afers quotidians és que els reis sovint demanaven que els hi tornessin totes les (poques) monedes que circulaven per re-encunyar-les, i això no causava cap trasbals econòmic.

L'or torna als tresors dels temples o es converteix en figures sagrades. Tal com havia passat durant els primers impèris agrícoles, fins que va ser destresoritzat (saquejat) durant l'Edat Axial. El diner mercantil torna a ser virtual (taules de deutes), com als seus orígens. La moneda encunyada era un invent militar i s'havia mantingut pràcticament com a instrument militar. Per a pagar a militars professionals i per a repartir les engrunes del botí entre el poble, de manera que no caigués en la servitud, i produís ciutadans lliures per a l'exèrcit. Al enfonsar-se les economies estatals basades en l'expansió militar la moneda va deixar de tenir us.

Graeber observa com la majoria d'historiadors, fidels al mite liberal de la gènesis de la moneda, en veure la desaparició de la moneda han escrit d'aquesta època que la població va "revertir al troc". I que això, és, simplement, fals.

Seqüeles de l'esclavitud

Juntament amb la caiguda dels imperis, les grans ciutats, i la usura, l'esclavitud també va pràcticament desaparèixer. Els profunds canvis psicològics i socials de segles d'esclavitud no desapareixen fàcilment. Tot i que la majoria del territori encara era comunal a l'inici de l'edat mitjana la majoria de la població vivia ja en les civilitzacions urbanes. Aquestes persones han perdut la memòria del comunal, s'han acostumat a "l'estat del benestar", i son alienes a la idea d'autoorganització i del comú. Al tornar de la ciutat al camp, el grau d'autonomia i igualtat de les noves organitzacions socials és molt desigual.

Auge del comerç i fusió amb la religió

Els líders religiosos busquen maneres de mitigar, no eliminar, els efectes del comerç, que no desapareix, al contrari, augmenta enormement, especialment en el món islàmic i a la Xina. Es produeixen també grans avenços científics i tecnològics. Malgrat aquesta efervescència comercial i econòmica no es desenvolupa res similar al capitalisme: és l'Època de la Transcendència, el sentit de la vida es troba fora del món material, i les autoritats religioses prenen mesures efectives perquè el mercat no esdevingui el centre de la vida.

El món musulmà i orient

India: autonomia i autosuficiència municipal jeràrquiques

A la India inicialment la religió principal és el budisme, i els temples budistes esdevenen centres econòmics. Enlloc de destinar les donacions dels patrons a una despesa en concret el que fan és prestar els diners a un 15% anual, i destinar els interessos a cobrir els desitjos del patró. D'aquesta manera garanteixen que per a tota l'eternitat la donació, gràcies als seus interessos, servirà per al propòsit estipulat: encendre unes espelmes en memòria d'uns avantpassats, donar de menjar a uns monjos, etc.

Amb el temps els brahmans van agafant poder i l'hinduisme, amb manlleus del budisme i jainisme, acaba convertint-se en la ideologia dominant. Ho van fer aprofitant la distància amb el poder dels regnes per instaurar governs locals, basats en un estricte sistema de castes. Els límits que posen a la usura, per a les castes més baixes, son molt més laxes i aquestes continuen caient a servitud víctimes del crèdit. Per mitigar-ho es limita la servitud a tres generacions, encara que l'interès no es consideri pagat. De gotes maneres l'arranjament principal de col·laboració no és el de la servitud per deute sinó el de la jerarquia per "tradició i costum". És interessant observar com els arranjaments jeràrquics son molt més estables que els basats en el deute, ja que aquests darrers pressuposen una

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

igualltat entre les dues part, i per tant, la servitud esdevé una humiliació, i la població tendeix a revelar-se per anular els deutes. A més, fins i tot les castes més baixes tenien una qualitat de vida molt superior als arrenjaments anteriors durant l'Edat Axial. Defensaven per tant els governs dels pobles autònoms en mans dels brahmans que els protegien del poder dels reis que volien tornar a l'expansió militar i a les antigues maneres de governar.

Aquests dos conceptes doncs son clau: 1) la jerarquia és més estable que la humiliació de la servitud entre suposats iguals mitjançant el deute i 2) la jerarquia va ser acceptada voluntàriament per evitar un mal major.

Xina imperial mercantil i anti-capitalista i anti-legalista

L'Edat mitjana a la Xina té la particularitat que, tot i que inicialment parteix del buit de poder fruit de la caiguda de l'imperi, aquest es torna a recuperar relativament aviat. En aquest sentit la fusió entre l'Estat i la religió va ser un èxit total. Malgrat haver-hi nombrosos canvis de govern, a vegades per invasions dels nòmades del nord, a vegades per revoltes populars, el govern centralitzat es va mantenir durant segles. En el període més àlgid de les revoltes, entre els anys 1629-44 es van registrar una mitjana de 1,8 insurreccions per *dia* ! Moltes d'aquestes insurreccions van tenir èxit i van dur a reformes que van aconseguir un equilibri de cobrar pocs impostos als pagesos però suficients per a mantenir les ciutats i els exèrcits que protegien les fronteres, a més de lleis per protegir el poble de la usura i subsidis en forma de crèdits sense interès per protegir-lo de pèrdues inesperades com males collites o morts de familiars.

D'aquesta manera es va establir una burocràcia tan efectiva que el nivell de vida de la població va ser molt alt, el més elevat del món, més fins i tot que a Europa, que com veurem va arribar a ser molt alt cap al 1400.

Una altra peculiaritat és que es va mantenir en gran mesura la circulació de moneda, de bronze, en petites denominacions. Inicialment l'economia a la Xina està liderada pels monestirs budistes que, com a la Índia, inverteixen les donacions dels fidels, i les converteixen en una font d'ingrèssos "eterna" amb el cobrament d'interessos. Els temples es transformen en vastes operacions financeres i militars. Tot i estar orientades a servir al poble, tenen una vocació expansionista que acaba posant el govern en contra. El govern inicialment havia donat suport al budisme, fins i tot cedint-los presoners perquè treballassin a les terres dels monastirs.

A poc a poc però el govern es va anar afavorint més a la doctrina confucionista que al budisme. Com a dada curiosa, el budisme havia estat popular sobretot entre les dones de palau. Un possible factor pot ser que el Budisme exalta el rol de la mare (els fills li tenen un deute etern), mentre que el confucianisme és patriarcal. A partir del segle VI comencen a haver-hi les primeres friccions entre el govern i els temples budistes, fins arribar al punt àlgid el 845. El govern estava molest pel seu creixent poder i per la pràctica acceptar donacions

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

de carros sencers de monedes de coure, i fondre-les per fer estàtues de buda, la qual cosa dificulta tenir prou moneda en circulació. Aquest any el govern va enrocar 4.600 monestirs i infraestructura associada (botigues, molins de cereals,...), va forçar 260.000 monjos a abandonar el clergat i tornar a les seves famílies. Al mateix temps diu haver alliberat 150.000 serfs.

La doctrina confucionista és un excel·lent exemple que els mercats i el capitalisme son oposats, i no el mateix com s'explica habitualment. El confucianisme, com totes les doctrines estatistes, és obertament pro-mercat. En canvi, és completament anti-mercaders i anti-lucre. El mercat és una mecanisme d'intercanvi de mercaderies emprant el diner com a mitjà (M-D-M'). El capitalisme en canvi, és l'art d'emprar el diner per aconseguir més diner (D-M-D') i per aconseguir-ho sovint es busca establir monopolis. Per aconseguir-ho es persegueixen aliances amb el govern, per tal de passar lleis que limitin la llibertat de mercat. Graeber citada a Brudel i Wallestein per a recolzar aquesta afirmació.

Una altra manera de veure-ho és que els mercats son instruments de govern per a facilitar la implementació de les seves polítiques, militars o socials, i el capitalisme és una subversió del govern per tal d'emprar els mercats en benefici privat de les elits.

També és interessant que a la Xina es va desenvolupar una aversió pel legalisme. Escriure lleis es veia com una oportunitat de manipular la justícia. En lloc d'això es deixava l'aplicació de la justícia als acadèmics il·lustrats, que eren també funcionaris, confiant en la seva saviesa i bondat.

Un altre aspecte interessant de la Xina és que cap al segle XI, amb la invenció de la impremta, el govern va imprimir paper moneda. Això va ser fruit del pragmatisme típic del govern Xinès. Els comerciants volien evitar emprar moneda en metall per moure diners a grans distàncies per por que els robessin, i van començar utilitzant notes de crèdit en forma de tiges de bambú marcades amb la quantitat que es devia i partides per la meitat (només qui tenia l'altra meitat podia demostrar el deute). Després van passar a fer servir contractes en paper, també partits per la meitat. La gent va començar a intercanvia-les com si fos moneda. Primer el govern va intentar prohibir-ho, al fracassar ho va regular, concedint llicències a un oligopoli d'emissors, i finalment va acabar emetent moneda directament. Tot i que no ho feia per substituir el diner en metàl·lic sinó sobretot com a un servei als comerciants. Sovint ni tant sols acceptava el seu propi paper moneda com a pagament.

Mon Islàmic: mercat lliure anti-estatal i legalista

El món islàmic va ser, en molts aspectes, exactament l'oposat a la Xina. El comerç era molt ben vist (Mahoma era comerciant abans de ser profeta). En canvi, l'Estat era molt mal vist. L'Islam va promoure una doctrina de lliure mercat com a mecanisme de suport mutu, no com a mecanisme de competència, ni per a especular. "Déu va crear el diner per a facilitar l'intercanvi comercial, no per fer diners". Tot i que no es buscava una societat igualitària, si

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

que es prohibeix estrictament la usura (es considera com fer trampa, voler evitar risc d'inversió), els prestamistes són socis que s'emporten un percentatge dels guanys i n'assumeixen les pèrdues segons el cas. Déu crea els mercats perquè s'auto-regulin i les interferències estatals són un sacrilegi. Evidentment hi va haver qui va intentar emprar l'estat per regular el comerç en benefici propi però en general la cultura ho descoratjava.

També just al revés que a la Xina, l'Islam dona molta importància a la llei escrita. Va aconseguir l'establiment de sistemes judicials propis, independents de l'estat, on els comerciants s'hi sotmetien voluntàriament. Sense la força de l'estat no tenien manera de forçar els seus veredictes. Les relacions comercials estaven basades en l'honor i no amb la força de l'Estat. El resultat d'això va ser una gran efervescència mercantil i bancària, i el món islàmic es va convertir en el centre del comerç mundial. Va ser un govern basat en notes de crèdit. No van arribar mai a emetre paper moneda per la separació entre mercat i estat.

Mentrestant els Estats van perseguir polítiques expansionistes similars a les de l'Edat Axial, però amb la dificultat que l'Islam desencoratjava fer una carrera militar i pràcticament impedia que la població musulmana, o fins i tot la cristiana i jueva, caiguessin en l'esclavitud emprant els trucs de l'Edat Axial. Això va fer, que malgrat la política militar expansionista dels governs, seguint el mateix esquema militar-monetari-esclavista que en l'Edat anterior, l'efecte cap al poble fos molt menor. L'esclavitud va ser un fenomen molt menys estès. Curiosament, malgrat pagar 4 vegades el salari dels legionaris romans, el Califat tenia dificultats per aconseguir militars, i, en una singularitat històrica, va recórrer als esclaus per a fer la guerra (capturats o comprats sobretot als turcs). Armar als esclaus és arriscat i en algun cas es van rebel·lar, el més famós va ser el que va dur a l'establiment del Soldanat mameluc del Caire.

Europa comunal, feudal i anti-mercantil

Europa queda molt lluny del centre de la civilització, és el "Far West" de l'època, un lloc barbaric (=fora de les rutes comercials) des del punt de vista de les elits burgeses cosmopolites de l'època. Ja durant l'Imperi Romà, que estava concentrat al voltant de Mediterrani, l'interior d'Europa era una zona perifèrica, on l'Estat era dèbil, i s'havien mantingut la vida comunal en els pobles allunyats de les metròpolis. Igual com a la majoria d'Àfrica el poc comerç exterior consistia en exportar esclaus i matèries primeres. L'intent de co-optar el Cristianisme per part de l'Estat Romà va fracassar inicialment i l'imperi va caure abans d'assolir l'objectiu. La memòria històrica era molt forta i el sentiment anti-esclavista i anti-usura molt arrelat. L'esclavitud va desaparèixer amb la caiguda de l'Imperi Romà.

Durant l'imperi Romà la població lliure havia donat suport a l'esclavitud perquè amb els subsidis de l'Estat moltes famílies podien permetre's tenir esclaus domèstics. Quan l'Imperi va deixar d'expandir-se els ciutadans van anar perdent poder econòmic primer, i les

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

llibertats després. De fet, es van anar desplaçant cap al camp i van quedar lligats per llei a la terra dels amos. Per tant, van deixar de donar suport a l'esclavitud.

És a dir, els darrers anys d'existència l'Imperi Romà, aquest es va transformar en feudal. Les invasions germàniques van simplement formalitzar la situació. L'Església Romana també va sobreviure a la caiguda de l'Imperi. Aquests dos poders, marginals inicialment, van maldar durant segles per enfortir-se en detriment del comunal.

Europa doncs van conèixer dues organitzacions socials antagòniques. D'una banda hi havia la societat jeràrquica aristocràtica, feudal, de la qual l'església catòlica formava part. D'altra banda els pobles lliures, comunals, horitzontals, igualitaris. Dones i homes participaven per igual en la societat i la política. Aquesta organització és especialment forta en llocs que havien estat lluny del centre de la civilització urbana (Roma), com la Península Ibèrica. Prado-Esteban i Rodrigo-Mora han investigat aquesta qüestió, fent especial incidència en el paper de la dona com agent actiu social i polític de primer ordre. Algarra ha aprofundit en la societat comunal catalana.

Diversos factors es van combinar per tal que a Europa hi hagués tanta abundància de pobles lliures comunals. D'una banda la majoria d'Europa s'havia mantingut lluny del poder imperial de Roma. D'altra banda, el poble romà possiblement conservava certa consciència comunal, ja que com vam veure el capítol passat, fins i tot dins la llei Romana es considerava natural la organització comunal i antinatural la organització jeràrquica, i estava en constant contacte amb pobles comunals. Finalment el cristianisme havia agafat molta força i promovia un model social radicalment comunista i igualitari: els apòstols posaven els seus béns en comú i agafaven el que necessitaven.

Aquesta mescla de pobles comunals amb aristocràcia no és una novetat. Com vam veure a l'inici de l'Edat Axial és el mateix patró que hi havia a Grècia abans de l'arribada de la moneda. Aquesta vegada però els pobles comunals ja no conserven la puresa radicalment igualitària de les comunitats de l'antiguitat. Ja han estat "contaminats" per segles, o mil·lennis, de civilització urbana, amb els seus conceptes d'identitat individual, propietat privada, paternitat, intercanvi, mística, etc. els pobles lliures que trobem a Europa inventen elaborats mecanismes per mantenir l'equilibri entre uns ideals i valors igualitaris, i unes pràctiques i organitzacions socials (reciprocitat, família,...) i concepcions espirituals (ànima individual, dualitat cos-esperit, cel/infers, Déu totpoderós, ...) dissenyades per a promoure justament el contrari.

La debilitat del feudalisme i del comerç europeus

Ja vam veure a l'Edat Axial que la combinació d'una aristocràcia ociosa amb uns serfs sense formació bèl·lica no és una proposta militar gaire sòlida. A Catalunya trobem exemples de forces d'assalt que abandonaven els setges quan s'apropava el temps de la sembra o la collita. Per evitar-ho els bisbes van arribar a amenaçar a excomunicar a qui

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

abandonés el camp de batalla. És ben indicador de la poca força que tenia la noblesa per a fer que el poble participés en els seus jocs militars de conquerir-se els castells l'un a l'altre. Algarra documenta casos en què la noblesa redactava concessions de drets als pobles quan en realitat, eren els pobles els qui havien tingut sempre el poder o dret que el noble suposadament els concedia. És una altra mostra de la debilitat de la noblesa, que havia de falsificar la història per aparentar un poder que no tenia.

Graeber posa com exemple especialment ben documentat la societat irlandesa cap a l'any 600 dC, a l'inici de les Edats Mitjanes. En aquella época a Irlanda hi havia uns 150 reis, amb uns dos mil subjectes cada un, és a dir, que no tenien gaire poder. La moneda principal era el bestiar (vaques). Era una economia humana en el sentit que la moneda s'emprava per arranjar relacions entre persones. Alxò incloïa regals que el rei feia als seus clients, organitzats en clans, de qui esperava que a canvi li proveïssin cuir, escuts, poesies, etc. També s'emprava per pagar honoraris als artesans per la fabricació per exemple d'eines, roba, o mobles. Ningú comprava o venia els objectes en si, com queda clar pel fet que malgrat els codis legals excepcionalment detallats, aquestes coses no apareixen referenciades amb preu. Tampoc el menjar tenia preu, ja que es compartia en les famílies o s'entregava als senyors.

Cristianisme medieval radicalment anti-comercial

El cristianisme institucional medieval va ser en molts aspectes allunyat o fins i tot diametralment oposat al cristianisme de l'antiguitat. Era jeràrquic enlloc d'horitzontal, segregava homes i dones en rols diferents, defensava la propietat privada i la família enlloc del comú, restringia la sexualitat i s'oposava pràctiques místiques paganes.

Malgrat això, i ha dos aspectes del cristianisme de l'antiguitat que es van conservar en el cristianisme mediaval, i que van ser clau perquè aquest equilibri es mantingués durant segles. Graeber documenta els dos amb detall.

D'una banda la condemna total a la usura. Aquest era un dels pilars del cristianisme de l'antiguitat, que correctament identificava els préstams amb interès amb l'esclavitud. El comerç es condemnava amb la mateixa força, ja que era vist com una extensió de la usura. En la majoria de parles europees la paraula 'troc' ve de la mateixa arrel que 'truc' i tothom era conscient de la relació entre comerç i engany. Les autoritats religioses europees van prohibir la usura i condemnar amb força el comerç.

En aquests dos punts van ser molt més radicals que altres autoritats religioses institucionals. A Europa aquestes autoritats inicialment es van associar amb la aristocràcia, no amb la burgesia com a les autoritats religioses de les altres regions. I l'aristocràcia no es va oposar a aquesta política ja que no l'afectava. Les relacions aristocràtiques es basen en la jerarquia, en els juraments de fidelitat, no en l'engany de l'interès compost.

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

L'aliança amb l'aristocràcia explica també perquè no van arribar a prohibir ni l'esclavitud ni la propietat privada, malgrat que l'oposició a aquests conceptes és un element fonamental del cristianisme de l'antiguitat.

Graeber també observa com la situació política a Europa era molt fragmentada i la regulació comercial de l'Església Catòlica Romana va avançar simultàniament en direccions oposades, d'una banda proporcionant esclatxes que els reis, nobles i comerciants aprofitaven per a practicar la usura per finançar les seves guerres i negocis, i d'altra banda tornant-se més estricte, fins a fer de la usura un Pecat Mortal el 1179. I passant normes per a evitar els trucs com ara cobrar més per les vendes a crèdit.

L'esclatxa dels “nostres jueus” per la usura

Una esclatxa particularment cruel va ser l'anomenada “Excepció de Sant Ambrosi”, una interpretació de Deuteronomi 23:20, un vers de l'antic testament que prohibeix la usura “al teu germà” però la permet “al teu enemic”. Aquesta interpretació considerava com a germans només els cristians, per tant permetia préstams entre jueus i cristians.

Molts prínceps europeus van agafar la costum d'encoratjar els jueus a fer de prestamistes, oferint-los suport legal per cobrar els deutes i protecció dels deutors. Simultàniament, especialment durant els segles XI i XII, els hi van prohibir pertànyer a gremis, és a dir, a fer altres professions. En paral·lel doncs les autoritats religioses jueves van tolerar també que els jueus féssin préstams a cristians.

D'aquesta manera van convertir, en certa manera, als jueus en recaptadors d'impostos, ja que quan els prínceps volien finançar una guerra simplement saquejaven violentament el barri jueu. A més, quan el poble estava enfadat, promovien pogroms contra els jueus, i els hi retiraven la protecció per tal que el poble els linxés. D'aquesta manera els jueus van passar a viure en un estat de terror. Dues massacres particularment violentes es van registrar a Norwich (Anglaterra) el 1144 i Blois (França) el 1171.

D'altra banda però a partir del 1100 els prestamistes jueus van anar sent desplaçats per Llombards (del nord d'Itàlia) i Caorsins (de la ciutat occitana de Caors), tot i que els jueus es van continuar enduent les culpes, els saquejos, i les massacres.

El mite de les aventures de cavalleria

Graeber desmunta una de les peces centrals del nostre imaginari sobre l'edat medieval. Els cavallers aventurers. Simplement no van existir, no tenen cap relació amb la història real.

Els cavallers de l'edat mitjana eren els fills dels nobles que no tenien herència (no primogènits, bastards,...) i que per guanyar-se la vida es dedicaven a fer de mercenaris, o simplement a saquejar.

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

Els tournaments i el codi de cavalleria, que van arribar al seu punt àlgid al segle XII, es van inventar per tenir controlats aquesta colla de joves perillosos. Especialment a mesura que invencions militars com la ballesta i el retorn dels exèrcits professionals els anava fent més irrelevant. D'aquesta manera s'enfrontaven els uns als altres i passaven de ser un perill pels comerciants a ser un negoci. El negoci de l'espectacle i de tot el comerç associat: cavalls, armes, armadures, etc.

Europe is different

Graeber també observa que l'Edat Mitjana a Europa va ser peculiar en molts sentits. Primer, perquè va arribar uns quants segles tard. Les primeres universitats a Bolonya, Oxford i París no es van establir fins al segle XII, 7 segles després que a altres regions. La mateixa època en que van arribar abstraccions financeres originades al Món Islàmic segles abans.

També va ser comparativament violenta. D'una banda l'Església Romana va ser particularment intolerant. A la Xina hom podia canviar de religió entre el Taoisme, el Confucianisme i el Budisme com avui canviem de companyia telefònica. En canvi a Europa l'Església Catòlica Romana massacrava cinicament a les organitzacions cristianes que s'adherien al comunisme apostòlic i rebutjaven la propietat privada i el comerç. També es feien caceres de bruixes.

El virus del capitalisme

Ja hem comentat que la societat Europea va ser particularment radical contra la usura i el comerç. Els mercaders Europeus, per poder operar amb seguretat en una cultura tant hostil al comerç, van haver de fer-se amb el control de ciutats enteres, incloent el sistema judicial i l'exèrcit. Venècia, Florència, Gènova, Milà, ... seguides ràpidament per les ciutats alemanyes de la lliga Hanseàtica.

Això va acabar creant una altra particularitat, que de fet va evolucionar fins a acabar amb l'organització social de l'edat mitjana. A Europa el comerç enlloc d'estar separat de l'estat i la noblesa, es combinava amb la guerra, les creuades, i la pirateria naval segons el que fos més profitós en aquell moment. Es creaven empreses per a fer la guerra que repartien el botí entre els inversors. Els Venecians van ser els primers en trobar la manera de restablir l'esclavitud. Al continent europeu era impossible per l'oposició social, per tant van establir a Creta i Xipre plantacions de sucre amb esclaus africans al sXI.

L'intent anterior més notable de portar la banca per finançar aventures militars havia estat L'Ordre Militar dels Cavallers del Temple de Salomó, coneguts popularment com a templars. Una ordre de monjos guerrers. Van ser qui van importar a Europa els instruments financers islàmics, i irònicament, els van emprar per finançar les Creuades, campanyes militars contra l'Islam. Els templers van durar del 1118 al 1307, quan el rei Felip IV, que estava endeutat

Edats Mitjanes: Pobles lliures comunals empoderats

per la guerra, va fer el mateix que ja era costum fer amb altres minories, con els jueus: els va assaltar, torturar, massacrar i expropriar la seva riquesa.

L'origen de la corporació

És curiós però que la ficció legal de la corporació (o com es coneix més a Europa, la societat de responsabilitat limitada) s'inventa l'any 1250, no pas pels comerciants, sinó per l'Església Catòlica. El Papa Innocent IV l'inscriu en la llei canònica. Inicialment s'aplica als monestirs, universitats, municipalitats i gremis. Més tard, a partir del 1400, per mercaders cercant immunitat del risc comercial i establir monopolis.

El cim de poder popular

A Europa doncs, el balanç de poder era força favorable al poble, fins i tot al final de l'Edat Mitjana. Cap al 1400 entre $\frac{1}{3}$ i $\frac{1}{2}$ dels dies eren festius, i alguns governs van haver de prohibir al poble vestir seda i robes luxoses per mantenir les aparences d'ostentació a les classes altes. El poble camperol, al no haver de suportar el cost de ciutats super-poblades, decimades des de la caiguda de l'Imperi, i més tard per les pestes, vivia en l'abundància.

Conclusions + capítol següent

Curiosament durant l'Edat mitjana en 4 regions ben diferents es va aconseguir un increment notable de la qualitat de vida del poble, durant segles. Fent servir mètodes ben oposats i contradictoris. Jerarquia a la Índia, i també a Europa, tot i que combinat amb comunal. mercat estatal a la Xina, i mercat lliure en el món Islàmic. El denominador comú és la intervenció de la religió per a evitar la usura i impulsar una societat més igualitària.

És interessant observar com a Europa, malgrat que hi havia força consciència en contra de l'esclavitud, la usura, i el comerç, el poble no va arribar mai a organitzar-se de manera que es creés una consciència col·lectiva efectiva. Va tolerar la propietat privada i el comerç. El meme del comerç, tot i trobar un entorn molt hostil, va poder sobreviure. De la mateixa manera que les "males herbes" acaben tornant-se resistents als herbicides i convertint-se en invasores, el meme del comerç va acabar mutant a una fórmula molt més virulenta. En el moment que va succeir això Europa va passar ràpidament de l'Edat Mitjana al capitalisme, es va tornar molt més violenta, i el poble va perdre poder.

Referències

Principals

David Graeber - [En deuda: Una historia alternativa de la economía](#) (Ariel)

- Capítol 10, les Edats Mitjanes

Ampliació

David Algarra Bascón - [El comú català : la història dels que no surten a la història](#)
(Potlatch)

Video youtube <https://youtu.be/nz7mfrfEU4o> “La historia des de abajo con David Algarra (subt. español)” - Entrevista en català, amb subtítols en castellà.

Video youtube <https://youtu.be/fsOhYtsSZjM> “El Comú Català - Presentación del libro” - Presentació en català amb subtítols en castellà

Maria del Prado Esteban i Felix Rodrigo Mora

[Feminicidio o auto-construcción de la mujer](#) - Sobre el poder dels pobles lliures durant l'edat mitjana a la península Ibèrica. Amb èmfasis en la importància de la dona en aquests pobles.